

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИНИНГ ФАРМОНИ

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ХАЛҚ ТАЪЛИМИ ТИЗИМИНИ 2030 ЙИЛГАЧА РИВОЖЛАНТИРИШ КОНЦЕПЦИЯСИНИ ТАСДИҚЛАШ ТЎҒРИСИДА

Ўзбекистон Республикасида умумий ўрта ва мактабдан ташқари таълимни тизимли ислоҳ қилишнинг устувор йўналишларини белгилаш, ўсиб келаётган ёш авлодни маънавий-ахлоқий ва интеллектуал ривожлантиришни сифат жиҳатидан янги даражага кўтариш, ўқув-тарбия жараёнига таълимнинг инновацион шакллари ва усулларини жорий этиш мақсадида, шунингдек Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2018 йил 5 сентябрдаги «Халқ таълимини бошқариш тизимини такомиллаштириш бўйича қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида»ги ПФ-5538-сон [Фармони](#)га мувофиқ;

1. Қуйидагилар:

а) Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими тизимини 2030 йилгача ривожлантириш концепцияси (кейинги ўринларда — Концепция) [1-иловага](#) мувофиқ тасдиқлансин ва унда қуйидагилар назарда тутилсин:

Ўзбекистон Республикасининг 2030 йилга келиб PISA (The Programme for International Student Assessment) Халқаро миқёсда ўқувчиларни баҳолаш дастури рейтингини бўйича жаҳоннинг биринчи 30 та илғор мамлакати қаторига киришига эришиш;

узлуксиз таълим тизими мазмунини сифат жиҳатидан янгилаш, шунингдек профессионал кадрларни тайёрлаш, қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш;

ўқитиш методикасини такомиллаштириш, таълим-тарбия жараёнига индивидуаллаштириш тамойилларини босқичма-босқич татбиқ этиш;

халқ таълими соҳасига замонавий ахборот-коммуникация технологиялари ва инновацион лойиҳаларни жорий этиш;

халқ таълими муассасаларининг моддий-техника базасини мустаҳкамлаш ва бюджетдан маблағ билан таъминлашнинг самарадорлигини ошириш;

ёшларни тарбиялаш ва уларнинг бандлигини таъминлашда мактабдан ташқари таълимнинг замонавий усуллари ва йўналишларини жорий этиш;

давлат-хусусий шерикликни ривожлантириш ҳисобига давлат таълим тизимида рақобат муҳитини кенгайтириш;

ёшлар таълим-тарбияси учун қўшимча шароитлар яратишга қаратилган комплекс чора-тадбирларни ўз ичига олган бешта ташаббусни амалиётга татбиқ этиш;

халқ таълими тизимида фаолият кўрсатишнинг жозибадорлигини ошириш мақсадида умумий ўрта таълим муассасалари ходимларининг меҳнатига ҳақ тўлаш, моддий рағбатлантириш ва ижтимоий ҳимоя қилиш даражасини босқичма-босқич ошириб бориш;

б) Ўзбекистон Республикасининг халқ таълими тизимини 2030 йилгача ривожлантириш концепциясини 2019 йилда амалга ошириш бўйича «Йўл харита»си (кейинги ўринларда — «Йўл харита»си) [2-иловага](#) мувофиқ тасдиқлансин.

Концепция тегишли даврга мўлжалланган мақсадли параметрлар ва асосий йўналишлардан келиб чиқиб, ҳар йили алоҳида тасдиқланадиган «Йўл харита»си орқали босқичма-босқич амалга оширилиши белгилаб қўйилсин.

2. Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлигига:

ҳар йили 1 декабрга қадар ўтаётган йил бўйича тасдиқланган «Йўл харита»сини пухта ўрганиш асосида келгуси йил учун «Йўл харита»си лойиҳасини ишлаб чиқиб, тасдиқлаш учун Вазирлар Маҳкамасига киритиш;

«Йўл харита»ларининг бажарилиши юзасидан доимий мониторинг юритиш ва унинг натижаларини ҳар чорақда Вазирлар Маҳкамасига тақдим этиб бориш вазифалари юклансин.

3. Қуйидагилар мазкур Фармонда назарда тутилган чора-тадбирларни молиялаштириш манбалари этиб белгилансин:

республика бюджети маблағлари;

Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги ҳузуридаги Халқ таълими соҳасидаги ислохотларга қўмаклашиш жамғармаси маблағлари;

имтиёзли хорижий кредитлар ва грантлар;

жисмоний ва юридик шахсларнинг ҳомийлик хайриялари;

қонун ҳужжатлари билан тақиқланмаган бошқа манбалар.

4. Қуйидагиларга:

Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари А.А. Абдуҳақимовга — **Концепция** ва «**Йўл харита**»сини ижро этиш юзасидан масъул вазирликлар ва идоралар фаолиятини самарали ташкил қилиш ва ўзаро ҳамкорлик қилиш, «Йўл харита»лари бажарилиши юзасидан ўтказилган мониторинг натижасида аниқланган камчиликларни ўз вақтида бартараф этиш юзасидан;

Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши Раиси, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимлари, масъул вазирликлар, идоралар ва бошқа ташкилотлар раҳбарларига — **Концепция** ва «**Йўл харита**»сида назарда тутилган тадбирларни ўз вақтида, сифатли ва тўлиқ бажариш юзасидан;

Ўзбекистон Республикаси халқ таълими вазири Ш.Х. Шерматовга — Концепциянинг мақсадли кўрсаткичларига эришилиши юзасидан шахсий жавобгарлик юклатилсин.

5. Ўзбекистон Республикаси Президенти Администрацияси ҳузуридаги Ахборот ва оммавий коммуникациялар агентлиги, Ўзбекистон Миллий ахборот агентлиги ва Ўзбекистон Миллий телерадиокомпанияси оммавий ахборот воситаларида ушбу Фармоннинг мақсад ва вазифаларини кенг ёритиш бўйича чиқишлар ҳамда мавзуга оид кўрсатувлар ташкил этсин.

6. Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги манфаатдор вазирликлар ва идоралар билан биргаликда икки ой муддатда қонун ҳужжатларига ушбу Фармондан келиб чиқадиган ўзгартириш ва қўшимчалар тўғрисида Вазирлар Маҳкамасига таклифлар киритсин.

7. Мазкур Фармоннинг ижросини назорат қилиш Ўзбекистон Республикасининг Бош вазири А.Н. Арипов ва Ўзбекистон Республикаси Президенти маслаҳатчиси А.А. Абдувахитов зиммасига юклансин.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ш. МИРЗИЁЕВ

Тошкент ш.,
2019 йил 29 апрель,
ПФ-5712-сон

Ўзбекистон Республикаси
Президентининг 2019 йил 29
апрелдаги ПФ-5712-сон
Фармонига
1-ИЛОВА

Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими тизимини 2030 йилгача ривожлантириш КОНЦЕПЦИЯСИ

1-боб. Умумий қоидалар

1. Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими тизимини 2030 йилгача ривожлантириш концепцияси (кейинги ўринларда — Концепция) Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2018 йил 5 сентябрдаги «Халқ таълимини бошқариш тизимини такомиллаштириш бўйича қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида»ги ПФ-5538-сон **Фармони** ижроси юзасидан ишлаб чиқилган.

2. Концепция халқ таълими тизимининг узоқ муддатли ривожланишининг асосий йўналишларини белгилаб беради, жумладан:

Ўзбекистон Республикасининг 2030 йилга келиб PISA (The Programme for International Student Assessment) Халқаро миқёсда ўқувчиларни баҳолаш дастури рейтинги бўйича жаҳоннинг биринчи 30 та илғор мамлакати қаторига киришига эришиш;

узлуксиз таълим тизими мазмунини сифат жиҳатидан янгилаш, шунингдек профессионал кадрларни тайёрлаш, қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш;

ўқитиш методикасини такомиллаштириш, таълим-тарбия жараёнига индивидуаллаштириш тамойилларини босқичма-босқич татбиқ этиш;

халқ таълими соҳасига замонавий ахборот-коммуникация технологиялари ва инновацион лойиҳаларни жорий этиш;

халқ таълими муассасаларининг моддий-техника базасини мустаҳкамлаш ва бюджетдан маблағ билан таъминлашнинг самарадорлигини ошириш;

ёшларни тарбиялаш ва уларнинг бандлигини таъминлашда мактабдан ташқари таълимнинг замонавий усуллари ва йўналишларини жорий этиш;

давлат-хусусий шерикликни ривожлантириш ҳисобига давлат таълим тизимида рақобат муҳитини кенгайтириш;

ёшлар таълим-тарбияси учун қўшимча шароитлар яратишга қаратилган комплекс чора-тадбирларни ўз ичига олган бешта ташаббусни амалиётга татбиқ этиш;

халқ таълими тизимида фаолият кўрсатишнинг жозибадорлигини ошириш мақсадида умумий ўрта таълим муассасалари ходимларининг меҳнатига ҳақ тўлаш, моддий рағбатлантириш ва ижтимоий ҳимоя қилиш даражасини босқичма-босқич ошириб бориш.

2-боб. Халқ таълими тизимининг жорий ҳолати ва мавжуд муаммолар

3. Ҳозирги вақтда халқ таълими тизими умумий ўрта ва мактабдан ташқари таълимни ўз ичига олади.

4. Халқ таълими тизимида турли эҳтиёжга эга бўлган болаларга қаратилган муассасалар — ўқитиш даражаси таълим стандартларидан юқори бўлган муассасалар (ихтисослаштирилган муассасалар) ва имконияти чекланган болалар учун таълим муассасалари фаолият юритади.

2019 йил 1 апрель ҳолатига кўра Ўзбекистон Республикасида 9 691 та умумтаълим мактаблари (жумладан, айрим фанлар чуқурлаштириб ўқитиладиган 350 та давлат ихтисослаштирилган муассасалари) мавжуд.

Умумтаълим мактабларидаги умумий ўқувчилар сони 5,8 миллионни ташкил қилади. Шунингдек, 86 та нодавлат таълим муассасасида 13,8 минг нафарга яқин ўқувчи таҳсил олади.

Болаларнинг ижодий қобилияти ва иқтидорини ривожлантириш имкони яратилган мактабдан ташқари таълим муассасалари («Баркамол авлод» марказлари) фаолияти йўлга қўйилган.

«Баркамол авлод» марказларида 5 540 та тўғарак ташкил этилган ва уларга 143 минг нафарга яқин болалар қамраб олинган.

Республикамизда умумий ўрта таълим тизимида бошланғич касб-ҳунар таълими жорий этилган бўлиб, 51 турдаги ишчи касблар бўйича касб-ҳунар коллежлари ҳамда умумтаълим мактабларида 1 748 та ўқув-ишлаб чиқариш мажмуалари ташкил этилган.

Халқ таълими тизимида жисмоний ёки психик ривожланишида нуқсонли бўлган болалар учун 86 та ихтисослаштирилган мактаб ва 21 та мактаб-интернат мавжуд бўлиб, уларда 20 610 нафар бола таълим олмоқда.

Шунингдек, жисмоний ёки психик ривожланишида нуқсонли бўлган ва узоқ муддатли даволанишга муҳтож 13 437 нафар болалар уйда таълим олмоқда.

Алоҳида шароитларда тарбиялаш ва таълим беришга муҳтож болаларнинг таълими 2 та ихтисослаштирилган ўқув-тарбия муассасасида амалга оширилмоқда.

19 та Меҳрибонлик уйи ва 3 та болалар шаҳарчасида 2 577 нафар етим ҳамда ота-она қарамоғидан маҳрум бўлган болалар тарбияланмоқда.

5. Халқ таълими тизимида оид қонунчиликда, институционал ривожланишда, мактаб ёшидаги болаларга замон талабларига мос равишда таълим-тарбия беришда айрим бўшлиқ ва камчиликлар мавжуд, шу жумладан:

а) умумий ўрта таълимни бошқариш соҳасида:

умумтаълим муассасалари фаолиятини ташкил этишда таълим сифатини юқори босқичга кўтариш ҳамда мавжуд муаммоларни ўз вақтида ҳал этиш талаб этилмоқда;

умумтаълим муассасаларига юклатилган вазифаларнинг декларатив характерга эгаллиги, уларни амалга ошириш бўйича ташкилий-ҳуқуқий механизмларнинг етишмаслиги амалга оширилаётган ислохотларнинг самарадорлигига салбий таъсир кўрсатмоқда;

маҳаллий давлат ҳокимияти органлари умумтаълим муассасалари фаолиятини чуқур таҳлил қилмасдан, фақатгина статистик ва бошқа маълумотларни тўплаш билан чегараланаётганлиги жойлардаги ҳаққоний ҳолатни аниқлашга тўсқинлик қилмоқда;

давлат таълим хизматларини кўрсатиш, умумтаълим муассасаларини бошқариш, ишларни режалаштириш ва ташкил этиш жараёнида замонавий ахборот-коммуникация технологияларидан фойдаланиш даражаси пастлиги қабул қилинаётган қарорларнинг самарали амалга оширилишини таъминлаш, ушбу жараённи тезкор кузатиб бориш имконини бермаяпти, шунингдек давлат бошқарувини ортиқча бюрократлаштириш ва унинг сарф-харажатлари ошишига олиб келмоқда;

халқ таълими тизимида ижтимоий ва давлат-хусусий шерикликнинг ривожланмаганлиги нодавлат нотижорат ташкилотлари ва тадбиркорлик субъектларининг таълим соҳасидаги муаммоларни ҳал этишдаги иштирокини чекламоқда;

халқ таълими тизимида бошқарув вертикалини амалга ошириш механизмнинг етарлича ривожланмаганлиги туман (шаҳар) халқ таълими бўлимлари ролининг сезиларли даражада пасайишига сабаб бўлмоқда;

умумтаълим муассасаларига болаларни қабул қилиш, шунингдек ўқув жараёнида турли шаклдаги коррупция элементларига барҳам бериш бўйича самарали механизмларни жорий қилиш талаб этилмоқда;

б) кадрларни тайёрлаш соҳасида:

математика, физика, кимё, информатика, инглиз тили ва бошқа чет тиллари каби фанлар бўйича педагог кадрлар етишмовчилиги кузатилмоқда;

олий таълим муассасаларига қабул қилиш жараёнига узоқ ҳудудлардаги талабалар учун ўқишга киришда имтиёзларнинг йўқлиги сабабли тоғ ва чўл ҳудудларидаги мактабларда ўқитувчиларга эҳтиёж юқори даражада қолмоқда;

умумтаълим муассасалари ўқитувчиларининг 14 фоизини ўрта махсус маълумотли мутахассислар ташкил этмоқда;

педагогика йўналишидаги олий таълим муассасалари ўқув дастурларига бўлажак педагог учун мазмуний юклама бермайдиган айрим фанлар киритилган;

педагогика ва методика фанларига оид дарсликларнинг мазмунан эскириб қолганлиги, шунингдек педагогик амалиётнинг юзаки ўтилиши бўлажак педагогнинг касбий сифатларига салбий таъсир кўрсатмоқда;

олий таълим муассасалари битирувчилари умумий сонининг қарийб 25 фоизини «Педагогика» мутахассислиги битирувчилари ташкил этиши ва бу мутахассислик энг оммавийлардан бири бўлишига қарамасдан, унинг жозибадорлиги пастлиги сабабли педагогика йўналишидаги олий таълим муассасалари битирувчиларининг ўз касби бўйича меҳнат қилиш мотивацияси паст даражада қолмоқда;

педагог кадрларни ишга қабул қилишда уларнинг малака даражасини аниқлаш учун аниқ талабларни ишлаб чиқиш лозим;

директор ва ўқитувчилар билиши ва бажариши керак бўлган аниқ белгиланган миллий стандартларнинг мавжуд эмаслиги, уларнинг салоҳияти ўсишига ҳамда амалдаги муассасалар раҳбарларини танлаш ва тайинлаш тартибининг самарасизлигига олиб келмоқда;

мавжуд малака ошириш тизими ўқитувчилар эҳтиёжларига мос эмаслиги, малака ошириш курслари мазмуни ва қўлланиладиган усуллар эскирганлиги, замонавий ахборот-коммуникация технологиялари воситаларини қўллаш орқали ўқитувчиларни масофадан қайта тайёрлаш механизми йўлга қўйилмаганлиги ўқитувчиларнинг билим ва малакасини тизимли ошириб бориш имконини бермаяпти;

кўп йиллик меҳнат стажига эга юқори малакали ва тажрибали педагоглар инглиз тили ёки компьютер саводхонлиги бўйича етарли билимга эга эмаслиги сабабли аттестациядан ўта олмаслик ҳолатлари кузатилмоқда;

ўқувчилар сони қувватига нисбатан кам бўлган мактабларда кадрлар таркиби салоҳияти пастлиги туфайли талаб даражасидаги таълим сифати таъминланмаяпти;

в) ўқув жараёнини ташкил этиш соҳасида:

ўқувчиларда таълим олишга кучли мотивацияни шакллантириш талаб этилмоқда;

айрим мактабларда ўқувчилар сони синфда ўқув жараёни сифатининг кескин пасайишига олиб келадиган даражада ошиб кетган;

педагогларнинг методик таъминотини яхшилаш лозим;

дарсликларни яратиш тизимида хилма-хилликнинг йўқлиги уларни яратиш ва нашр қилишни монополлаштиришга омил бўлиб қолмоқда ҳамда уларнинг мазмуни, методикаси ва нашр сифатига салбий таъсир этмоқда;

давлат таълим стандартлари компетенциявий ёндашувга асосланганлигига қарамасдан, ўқитиш ва баҳолаш методлари, шунингдек дарсликлар ва бошқа ўқув материалларини асосан ахборотни ёдлаш ва баён қилишга қаратилган бўлиб, танқидий фикрлаш, ахборотни мустақил излаш ва таҳлил қилиш кўникмалари ва бошқа малакаларни ривожлантиришга тўсқинлик қилмоқда;

фойдаланилаётган дарсликлар сифатини ошириш, хорижий ўқув қўлланмаларини қўшимча ёки муқобил ўқув материаллари сифатида қўллаш амалиётини йўлга қўйиш талаб этилмоқда;

хорижий тиллар ва ахборот-коммуникация технологияларини ўқитиш жараёни методик ёрдамга муҳтож;

халқ таълими тизимида инклюзив таълим дастурлари етарли даражада ривожланмаган, мамлакатимиз олий таълим муассасалари дастурларида ўқитувчиларнинг инклюзив таълим бўйича махсус тайёргарлигини таъминлаш лозим;

мактабларда низоларни ҳал қилиш ва жинойтчиликнинг олдини олиш бўйича самарали ички тизим, шунингдек ўқувчиларни хавф гуруҳидан чиқариш учун мактаб ўқитувчилари ва психологлари малакасини ошириш юзасидан махсус дастурлар ишлаб чиқиш талаб этилмоқда;

г) мактабларнинг моддий-техник таъминоти соҳасида:

мактабларнинг спорт заллари ва майдончалари керакли инвентарлар билан жиҳозланмаганлиги, синф хоналарида ўқув мебель жиҳозлари, лаборатория ускуналари, компьютер техникасининг етишмаслиги, уларнинг ўз вақтида янгиланмаслиги оналарнинг таълим тизимида нисбатан эътирозларига сабаб бўлмоқда;

мактабларнинг 28 фоизида қўшимча жиҳозлашга эҳтиёж мавжуд, ишлатилаётган жиҳозларнинг 50 фоизи маънан ва жисмонан эскирганлиги учун алмаштирилиши керак;

3 000 дан ортиқ умумтаълим мактабларида ўқувчиларнинг соғлом овқатланиши учун ошхоналар ва буфетлар ташкил этиш лозим;

электр, кўмир, совуқ ва иссиқ сув, газ таъминоти ва канализация билан боғлиқ инфратузилма муаммоларини ҳал этишда маҳаллий давлат ҳокимияти органлари томонидан етарли эътибор қаратилмаяпти, айниқса узоқ аҳоли пунктлари ва қишлоқ жойлардаги 1 726 умумтаълим мактаби қўлбола (буржуй) печлар ёрдамида иситилмоқда;

умумтаълим муассасаларининг биноларини қуриш, реконструкция қилиш ва капитал таъмирлаш бўйича замонавий стандартларни жорий этиш керак;